

Söz... Bir... Âteş...

Gazel Çözümlenmeleri

Prof. Dr. Ali YILDIRIM
Arş. Gör. Aşşegül AKDEMİR

ISBN: 978-625-7813-48-8

Redaksiyon
Muhammet Özcan

Editör
Prof. Dr. Hasan Kavruk

Kapak
Bülent POLAT

Mizanpaj
Burhan MADEN

Baskı ve Cilt:
Son Çağ Yayıncılık Matbaacılık
İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı No:48/48
İskitler 06070 ANKARA
Tel: 0312 3413667
Matbaa Sertifika No: 47865

Dördüncü Baskı: 2021

ASOS YAYINLARI
Çaydaçıra Mah. Hacı Ömer Bilginoğlu
Cad. No: 67/2-4/ ELAZIĞ
e-posta: asosyayinlari@gmail.com
web: www.asosyayinlari.com
Tel: 0532 643 75 23
Yayınevi Sertifika No: 47901

Yayıncının yazılı izni olmadan hiçbir şekilde çoğaltılamaz.

Tüm bölümler intihal.net benzerlik tespit programından geçirilmiştir.
Bu yayın tarafından indekslenmiştir.
Yazarlar, yazmış oldukları bölümlerin özgünlüğünden sorumludur.

Söz... Bir... Âteş...

Gazel Çözümlenmeleri

Prof. Dr. Ali YILDIRIM
Arş. Gör. Aüşegül AKDEMİR

İçindekiler

ÖN SÖZ.....	7
GİRİŞ.....	11
1. İslam'ın Şiire ve Şaire Bakışı	11
2. Divan Şairlerinin Şiire ve Şaire Bakışı	17
3. Tasavvufun Sembolik Dili.....	25
4. Klasik Şiir ve Vezin	33
ŞEYHÎ-1. GAZEL.....	37
ŞEYHÎ-2. GAZEL.....	43
NECÂTÎ-1. GAZEL.....	49
HAYRETÎ-1. GAZEL	55
HAYRETÎ- 2. GAZEL	61
ZÂTÎ-1. GAZEL.....	65
ZÂTÎ-2. GAZEL	69
FUZÛLÎ-1. GAZEL	75
FUZÛLÎ- 2. GAZEL	83
FUZÛLÎ-3. GAZEL	89
HAYÂLÎ-1. GAZEL.....	97
HAYÂLÎ-2. GAZEL.....	101
HAYÂLÎ-3.GAZEL	105
BÂKÎ-1. GAZEL.....	109
BÂKÎ-2. GAZEL.....	115
BÂKÎ-3. GAZEL.....	119
NEF'Î-1. GAZEL	125
NEF'Î-2. GAZEL	131
NEF'Î-3. GAZEL	137
ŞEYHÛLİSLÂM YAHYÂ-1. GAZEL	143
ŞEYHÛLİSLÂM YAHYÂ-2. GAZEL	149
ŞEYHÛLİSLÂM YAHYÂ-3. GAZEL	155
FEHÎM-İ KADÎM-1. GAZEL	161
FEHÎM-İ KADÎM-2. GAZEL	167
NÂ'İLÎ-1.GAZEL	175
NÂ'İLÎ-2.GAZEL	181

NEŞÂTÎ-1.GAZEL	187
NEŞÂTÎ-2. GAZEL	193
NÂBÎ-1. GAZEL	199
NÂBÎ-2. GAZEL	205
NÂBÎ-3. GAZEL	211
NÂBÎ- 4. GAZEL	215
KÂMÎ-1. GAZEL	219
NEDÎM-1.GAZEL	225
NEDÎM-2. GAZEL	229
NEYLÎ-1. GAZEL	235
KOCA RÂGİB PAŞA-1. GAZEL	241
ŞEYH GÂLİB-1.GAZEL	247
ŞEYH GÂLİB-2. GAZEL	257
ŞEYH GÂLİB- 3. GAZEL	263
KAYNAKLAR.....	271

ÖN SÖZ

Klasik Türk edebiyatı, bu daire içinde yer alan şairlerin geleneğin sürekliliğine katılımı ve katkısıyla asırlar boyunca kendisine geniş bir varlık alanı bulmuş, buna bağlı olarak da bizlere büyük bir edebiyat ve kültür mirası bırakmıştır. Söz konusu şiirin kendisi bir geleneğin ürünü olmakla birlikte, onu anlama ve yorumlama konusunda takip edilen şerh metodu da zaman içerisinde kendine has bir gelenek oluşturmuştur. Başka bir deyişle şiirdeki gelenek, onu çözümleme sürecine de yansımış ve klasik Türk şiirini anlama ve yorumlama çabası, gelenekselleşme konusunda şiirin seyrini takip etmiştir.

Günümüzde ise “modern çözümleme” olarak nitelendirilen çeşitli yöntemleri, klasik Türk edebiyatı metinlerine uygulamaya yönelik çalışmaların olduğunu görmekteyiz. Böylece klasik Türk edebiyatı metinlerini anlama ve yorumlama çabasının içine, geleneksel şerh metodunun yanı sıra, “modern çözümleme” olarak nitelendirilen çeşitli yöntemler de dâhil olmuştur. Bu çeşitlilik, elbette ki bir sanat eserini yorumlama konusunda mükemmele ulaşma istek ve arayışının bir sonucudur. Ancak söz konusu arayışa bağlı olarak ortaya çıkan yöntemlerin hiçbiri, şiirin yorumlanması konusunda son sözü söyleyemez çünkü bir şiir üzerine yapılan hiçbir yorum, hiçbir zaman nihai yorum olamaz. Bu nihayetsizlik, zaten söz konusu metinlerin “edebî” olma vasfının en önemli göstergesidir. Çünkü edebî metinler sınırlı ve statik değil, canlı ve dinamiktir.

Her edebî metin, içerisinde bir öz taşır. Metin içerisine yaratıcısı tarafından yerleştirilen bu öz, genellikle kapalı bir yapı arz eder. Ancak bu kapalılık, aynı zamanda çözümlenmeye açık bir nitelik taşımaktadır. İster “geleneksel” ister “modern” olarak nitelendirilmiş olsun, bütün çözümleme yöntemleri metne nüfuz ederek onun “öz”üne ulaşmayı amaçlar.

Edebî metinleri çözümleme yöntemleri konusunda bu kadar çeşitlilik olmasına rağmen, henüz standartlaşmış, geçerliliği herkes tarafından kabul edilmiş ve “mükemmel” sıfatına layık görülmüş bir çözümleme yöntemi bulunmamaktadır çünkü zaman zaman bir edebî metni çözümlemede oldukça verimli olan bir yöntemin başka bir edebî metni çözümleme noktasında yetersiz ve hatta geçersiz kaldığı görülebilmektedir. Bu durum, edebî metinlerin tek bir yöntemle bütünüyle keşfedilemeyecek kadar karmaşık bir yapıya sahip olmasının bir sonucudur.

Metin çözümlemeleri konusunda bir standart yerine çeşitliliğin söz konusu olması, bu konudaki arayışın hâlâ devam ettiğinin göstergesidir. Bu arayış ve onun sonucu olarak ortaya çıkan çeşitlilik, edebî bir metne çok çeşitli perspektiflerden bakabilme imkânı sunar. Böylece edebî bir metin, farklı farklı çözümleme yöntemleriyle her defasında yeniden yorumlanır ve varlık kazanır.

Okuyucunun/araştırmacının bir sanat eserini çözümlemek amacıyla başvurduğu yöntemler değişebilir ama amaç değişmez. Bu amacı, metinde gizli olan özü ortaya çıkarmış olmanın hazzını ve tatminini yaşamak olarak özetlemek mümkündür. Söz konusu amaca ulaşma konusunda takip edilecek bir yöntemin varlığı zaruridir. Ancak edebî metinlerin malzemesinin “dil” olduğu düşünülmesi zaman, bir edebî metni meydana getiren kelimelerin anlamlarını bilmenin o metni anlama ve yorumlama sürecinin ön şartı, ilk adımı olduğu görülmektedir. Ancak klasik Türk edebiyatı dairesinde yer alan metinler söz konusu olduğu zaman, bu edebiyatı meydana getiren geleneğe vâkıf olmak da söz konusu metinleri çözümleme noktasında mutlak bir gereklilik durumundadır. Zira klasik Türk edebiyatı metinleri, içinde vücut buldukları geleneğe vâkıf olmayan bir okuyucuya/araştırmacıya, özünü asla deşifre etmeyecek derecede muhafazakâr ve ketum bir karaktere sahiptir. Bu donanımına sahip bir okuyucu/araştırmacı için, bugün “modern çözümleme yöntemleri” olarak nitelendirdiğimiz metne yaklaşım biçimlerini bilmek ve bunları söz konusu metinlere uygulayabilmek ise metne farklı açılardan yaklaşabilme ve daha verimli ve tatmin edici çözümlemeler yapabilme konusunda ona bir ayrıcalık tanır.

Beslendiği kaynaklar ve kullandığı malzeme bakımından oldukça geniş bir yelpazeye yayılan klasik Türk şiiri, bunun sonucu olarak çözümleme noktasında da çok yönlü bir bakış açısını zorunlu kılar. Ancak söz konusu bakış açısının temelini, geleneği kavramış olan bir

okuyucunun/araştırmacının geleneksel söyleyişle tutarlı yorumları oluşturmalıdır. Klasik Türk edebiyatı dairesi içinden seçilmiş örnek metinlerin çözümlenmelerini içeren bu çalışmada da geleneğin sesi, çözümlenmelerin merkezini oluşturmuş ve şu ya da bu metot gibi bir sınırlama yapılmaksızın gerekli görüldükçe “modern çözümlenme” olarak nitelendirilen yöntemlerin imkânlarından da istifade edilmiş, çözümlenmeyi yönlendiren şey ise metnin kendisi olmuştur.

Klasik Türk edebiyatı metinlerinin çözümlenmesi konusundaki çalışmalara bir katkıda bulunmak amacıyla ortaya koyulan bu çalışmanın hedeflediği amaca ulaşması, hazırlayanları için bir mutluluk vesilesi olacaktır.

Prof. Dr. Ali YILDIRIM
Arş. Gör. Ayşegül AKDEMİR
Elazığ-2017

